

telser, som man maatte stille til en Bank af en saadan Størrelse. Der har langtfra været den fornødne Egenkapital, og efter at de sidste Reserver i 1922 var forsvundet, forekommer det mig mærkeligt, at Bankkontrollen her i Landet har kunnet tillade, at Banken fortsatte, uden at der blev skaffet meget betydelig ny Kapital til Veje.

Til Trods for alle de Angreb, som Banken har været Genstand for, voksede dens Omsætning. I 1915 havde den en Omsætning paa ca. 1 Milliard, medens dens Omsætning i 1924 var oppe paa 17½ Milliard, og dens Balance var i samme Tidsrum blevet 25-doblet. Man kan altsaa i Sandhed sige, at denne Bank har fra Befolkningens Side her i Landet — og det er jo naturligvis i første Linie fra Landbefolkningens Side og vel i ganske særlig Grad fra Gaardmandsstandens Side — været mødt med overordentlig stor Tillid. Den store Befolkning er kommet til denne Bank med sine mange sammensparede Penge og har betroet Banken dem, og jeg synes, der falder et uhyre stort Ansvar paa de Folk, der har ledet denne Bank, fordi de har gjort det paa en saa letsindig Maade, som Tilfældet er. Hvis man fra Andelsbankens Side havde vist blot en minimal Forsigtighed, vilde denne Bank jo have været en uhyre stærk Bank den Dag i Dag, og hvis man havde anbragt de mange Penge paa en mere forsigtig Maade og ikke paa den, jeg kan godt sige, uhyre dristige Maade, hvorpaa store Kapitaler er blevet anbragt, vilde den danske Andelsbank i dette Øjeblik sikkert have været i Besiddelse af en stor økonomisk Magt til Fordel for den Samfundsklasse, som den særlig var Tale-rør for, og som den særlig repræsenterede.

Men Andelsbanken har jo ikke været ledet efter Andelsprincipper. Dette er noget, jeg ikke behøver at tale længe om, for paa Generalforsamlingen i Andelsbanken og paa Generalforsamlingen i Fællesrepræsentationen for Danmarks Brugsforeninger er jo baade Gaardmænd og Husmænd og mange andre staaet frem og har bebrejdet Bankens Ledelse, at den veg bort fra de gode Andelsgrundsætninger, som man ønskede, at Banken skulde ledes efter, og at den søgte at drive Banken efter fuldstændig moderne kapitalistisk Mønster. Dog maa jeg indrømme, for at være retfærdig, at man jo egentlig ikke kan bebrejde Ledelsen, i alle Tilfælde ikke Direktionen, fuldt ud alle de Tab, som Banken har lidt. Det gælder f. Eks. det meget store Beløb, som Banken har tabt til Mælkeeksporten. Disse 14½ Mill. Kr. kan man vel ikke med

Føje paastaa, at Direktionen for Andelsbanken bærer Ansvar for. Derimod maa jeg jo mene, at en hel Række af Bestyrelsens og Repræsentantskabets Medlemmer her har et meget tungt Ansvar. Jeg vil gerne nævne deres Navne, for de fortjener at fremhæves. Det er først og fremmest Gaardejer I. P. Møller, R. af Dbg., Løvel, Formand for Mejeriernes Repræsentantskab; Proprietær P. Pedersen, Christiansdal, Vejle, Gaardejer Jakob Lajgaard, Lund, Højslev, Gaardejer Jacob Hindhede, Gl. Hindhede, Lem St., og Sognefoged P. Hansen, Lind pr. Stege. Disse Folk, der sad i Bestyrelsen for Andelsbanken, var samtidig i Bestyrelsen for Mælkeeksporten. De sad altsaa i Banken og bevilgede Laan til Mælkeeksporten op til 14½ Mill. Kr., og det er disse Folk, der selv har været med til at bevilge disse Laan til sig selv, der nu ikke vil betale disse Penge. Jeg synes, at det er i og for sig den sorteste Plet paa selve Andelsbanken og paa den danske Bondestand i det hele taget, dette Forhold med Mælkeeksporten. Man maa jo gaa ud fra, naar man laaner Penge til en Virksomhed som Mælkeeksporten, at Pengene paa den ene eller anden Maade bliver betalt tilbage. Det er ikke min Sag at retfærdiggøre Direktionen for Andelsbanken — den har paa andre Omraader meget store Synder sin Samvittighed —, men her i dette Tilfælde er det stadig under Protest, at de gaar med til at forøge Laanene, og det er dog til Forretagender, som er Landmændenes egne. Det er vel nok et enestaaende Tilfælde, at de Mennesker, som leder Andelsbanken, og som paa samme Tid ejer Mejerierne, laaner Pengene i Andelsbanken og derefter erklærer, at de ikke vil betale dem tilbage, og da det senere drejer sig om Tegning af ny Kapital, vil de heller ikke tegne disse Penge. Jeg tror ikke, at man nogetsteds har set Mage til det. Arbejdsmændenes Forbund ejede en Gang Svendborg Margarinefabrik, og som alle ærede Medlemmer ved, gik det meget daarligt med den Forretning; Dansk Arbejdsmandsforbund fik et stort Tab paa Svendborg Margarinefabrik, og Medlemmerne maatte i lange, lange Tider hver eneste Uge aflevere et Beløb, for at enhver kunde faa sit, saaledes at Forholdet blev afviklet, uden at nogen led Tab ved den Forretning. Det forekommer mig, at den danske Andelsbonde burde have lært af de meget mere fattige danske Arbejdsmænd, hvorledes man opfører sig i et saadant Tilfælde. Sagen er jo nemlig den, at nu vælter man kun Tabene fra Gaardmændene over paa Indskyderne i Banken, og det er jo ikke de